

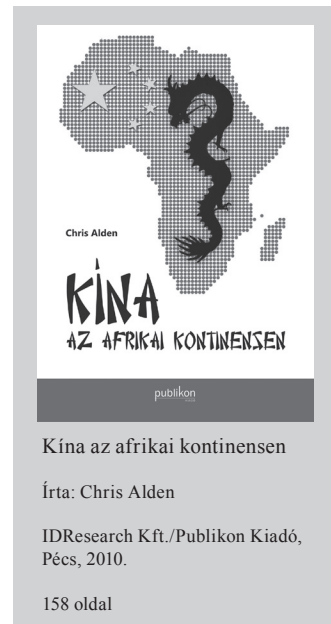
KÍNA AZ AFRIKAI KONTINENSEN

Írta: Benkes Mihály

Az utóbbi években Pécsen intézményesült leginkább a hazai afrikánisztika. Ott is az afrikánisták új hullámát létrehozó műhely emelkedett ki *Tarrósy István* politológus, Afrika-kutató, a *Publikon Kiadó* alkotó szerkesztőjének és környezetének munkája nyomán. Az egyetemi városban indult útjára az *Afrika Tanulmányok* folyóirat, s immár az ötödik évfolyam 2. számát publikálták és terjesztik. Történik ez akkor és abban az országban, ahol több neki-buzdulás és sikerek után az Afrika-kutatások időről időre visszaszorultak mind a tudomány-politika, mind az ismeretterjesztés, az oktatás és a kommunikáció terén. A mai „pécsi iskola” szakmai igényességgel akadémiai színvonalú kiadványokkal ismét az érdeklődés homlokterébe állítja Afrika sok tekintetben ismeretlen, mondhatni nehezen kiismerhető, egyszerre tragikus és különös világát.

A *Publikon* legújabb kiadványai a jelenkori egyetemes fejlődéshez kapcsolódnak. A *Fenntartható Fejlődés Könyvek* című sorozatban „Fenntartható Afrika” címmel tanulmánykötetet adtak ki. (Szerk.: Tarrósy István, Pécs, 2010) E könyv szerzői a történettudomány és a politológia fiatal nemzedékéhez tartoznak, akik sokoldalúan és kritikai látásmóddal közelítik meg a jelenkor univerzális problematikáját. A „fenntarthatóság” kérdése komoly csapdahelyzeteket rejt magában, így érthető, ha a szerzők többsége egyelőre a különféle szférák leírását, illetve rögzítését kísérelték meg dolgozataikban.

Újabbban a *Publikon* kiadó megszerezte *Chris Alden* „Kína az afrikai kontinensen” c. könyvének kiadói jogát. A mű a *Zed Books Ltd* kiadónál jelent meg *China in Africa* címen 2007-ben a Brit Királyi Társaság és a Nemzetközi Afrika Intézet, illetve a Társadalomtudományi Kutatói Tanács támogatásával. E bravúr jelentős szakmai motivációt jelent a hazai afrikánisztikában. E mű ugyanis az afrikánisták azon képviselőinek irányultságát erősíti, hogy a „romanticizálás”, az illúziókel-

tés ellenében a nemzetközi beágyazottság és a lokális események kritikai vizsgálatát kell érvényre juttatni. Örvendetes, hogy a sorozatszerkesztőnek és a pécsi műhelyvel kapcsolatot tartó Tudományos Tanácsadó Testület tagjainak is ez a törekvése.

Amikor Alden a Kínai Népköztársaság expanziójának afrikai történéseit dokumentálja és elemzi, egyben figyelmet fordít az afrikai államok és társadalmak helyzetére, fejlődési és elmaradottsági jegyeire is, mérlegelve helyzetüket a világtársadalom egészében. A mű igazolja, hogy a kínai behatolás alapos és következetesen gyakorolt Afrika-stratégia keretei közt zajlik. A kínai vezetés döntően kétoldalú csatornákon bonyolítja Afrika-politikáját, azaz kormányközi keretszerződések formájában valósítják meg a kínai multinacionális vállalatok terjeszkedését. Az „együttműködési” és „partnerségi” kapcsolatokban az újabban felerősödő kínai regionális, tartományi kezdeményezések is helyet kapnak, jóllehet a kínai központi kormányzat és a „helyi oligarchák” érdekei nem mindig esnek egybe. Peking ezeket a feszültségeket egyelőre a *Kína–Afrika Együttműködési Fórum* (FOCAC) csúcstalálkozóin képes kezelni. Egyfelől kritizálja a nyugati aktorokat, de túl is lép egyes területeken a

„A mű igazolja, hogy a kínai behatolás alapos és következetesen gyakorolt Afrika-stratégia keretei közt zajlik.”

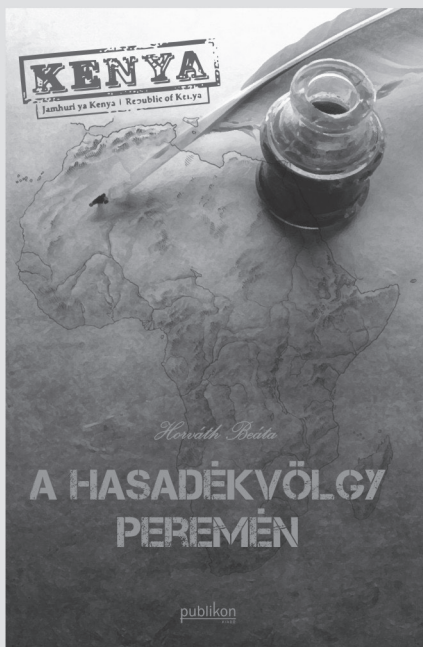
nyugati Afrika-politika szokásos formáin. A kínai vezetés a kapcsolatok politikai feltételektől való mentességével büszkélkednek, miközben az EU az ezredfordulón a legutóbbi euro-afrikai kurzust a cotonou-i megállapodáskor bizonyos politikai előfeltételekhez kötötten indította el, mintegy kikényszerítve a *demokratizálás, a politikai pluralizmus és parlamentáris viszonyokra való áttérést*.

A kínai diplomácia alakítói elismerik a pánafricanizmus fontosságát, amit az Afrikai Unió napjainkban a halmozott elmaradottságból, az Afrika-közi konfliktusosságból való kitörési lehetőségként fogalmaz meg. Alden feltérképezi a kínaiak szakpolitikai ténykedésének teljes körét Afrikában, s eközben kritikai, leleplező tényfeltáró képet alkot. Így nyilvánvalóvá válik, hogy bár Peking a „be nem avatkozás” politikájára törekszik, mégis a beépült üzleti körök – kínai telepések és cégek – az afrikai politika alanyaivá válva egyre többször keresztezik a felső szintű kapcsolatokat, idegenkedést, ellenérdekeltséget keltve az afrikai népesség körében. Beszédesek alfejezet-címek érzékeltetik e különös történéseket: „Kína felemelkedik, Afrika elszunynyad” (45. o.), „A terjeszkedő kínai multik” (51. o.), „A kínai kapitalizmus exportja” (67. o.) vagy „Az afrikai civil társadalom felfedezi Kínát” (95. o.) A szerző éles megvilágításba helyezi az afrikai államok és rezsimek gyengeségeit, a kínai-afrikai kapcsolatokban jelentkező új konfliktusok megjelenését (l. a kínai beruházásokon a kínai dolgozók tömeges alkalmazását, illetve betelepődését). A kínai behatolás ma már félelmet és újragondolást vált ki a nyugati hatalmak körében. Nyitott a kérdés: „versengés, konfrontáció vagy kooperáció” bontakozik-e ki Afrika körül, magában Afrikában? (120. o.) Egyelőre mindhárom vonatkozásban történnek diplomáciai események. Az EU–Kína párbeszéd napirendjére felkerült az Afrika-kérdés. Japán élénk figyelemmel kíséri Kína afrikai befektetéseit, s egyben a Dél–Dél kooperáció egyik fő

finanszírozójaként tágtja mozgásterét Kínával szemben. A francia hatalmi elit félti hagyományos elsőbbségi helyzetét Afrikában, jóllehet kimutathatóan a kínaiak érdeklődése erősebb a korábbi brit vagy portugál gyarmati területek iránt (120–124. o.). A szerző nem hagy kétséget afelől, hogy a kínai vezetés több húron játszik: egyfelől mint „felelős tulajdonos” és mint a „kitaszított rezsimek partnere”, másfelől mint a „Nyugat tükre”: *Az Afrika-szakértők elől azonban nem lehet elrejtteni, hogy a retorikai egység ellenére Kína és kiválasztott afrikai partnerei csak a profitot hajszolják.* Az ideológiai azonosulás „már áldozatául esett a gazdasági érdekeknek” – jelzi kötete végén a szerző, bár megengedi, hogy Peking rugalmas diplomáciával hosszú távon is el tudja fogadtatni jelenlétét a fekete kontinensen.

Chris Alden tárgyilagos és mértéktartó elemzése minden bizonnyal nem marad hatástalan a kínai-afrikai kapcsolatokra. Az sem véletlen, hogy mint a *London School of Economics* oktatója egyben a „Kína Afrikában” elnevezésű nemzetközi projekt vezetője. Műve erős motiváció egyaránt a hazai és nemzetközi afrikanisztikai kutatási programok folytatásához.

Horváth Beáta: A hasadékvölgy peremén

A könyv egy magyar lány Kenyában töltött első hat évének a kalandjain és tapasztalatain keresztül mutatja be Kelet-Afrika mindennapi életét, a városi gondokat, a falusi életet, a különböző kultúrák és vallások legjellegzetesebb vonásait, az afrikai emberek gondolkodását, életvitelét, idegenekről alkotott véleményét, amint azokat mostohaapjának, néhai Dr. Füssi-Nagy Géza Afrika-tudósnak megírta.

A regény mintegy 3500 oldal kézzel írt levelet dolgoz fel. Nem mentes a személyes hangvételtől, az érzelmeiktől és az öniróniától. Bemutatja, miként változhatott meg és alakulhatott át egy fehér lány véleménye az ismeretlen afrikaiakról, és hogyan válhatott a szerzőnek természetessé mások feltétel nélküli elfogadása.

A regény az afrikai valóságot mutatja be, méghozzá kíméletlenül. Olykor szívszorogató, megdöbbentő és elgondolkoztató, de rendkívül szórakoztató, érdekes olvasmány.

A kötet megrendelhető a kiadótól:
www.publikon.hu